

Grænsehindringer mellem Færøerne og Danmark

1. Grænsehindringer generelt
2. Personnummer
3. Førerkort
4. Kørekort
5. Pensioner
6. Førtidspensioner
7. Arbejdsløshedsdagpenge for nyuddannede
8. Arbejdsmarkedsuddannelser
9. Handikappede med støtte til bil
10. Optjente feriedagpenge
11. Dobbelt social sikring
12. Husdyr til Færøerne
13. Indregistrering af biler

1. Grænsehindringer generelt

Løsningsforslag:

En fast bestanddel af ethvert lovforslag, er en gennemgang af de konsekvenser loven vil medføre inden for en række områder, jf. vejledning nr. 9801 af 03/06/2005. Punkterne, der indtil videre er optaget i vejledningen er de følgende:

- Økonomiske konsekvenser for det offentlige
- Administrative konsekvenser for det offentlige
- Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet
- Administrative konsekvenser for erhvervslivet
- Miljømæssige konsekvenser
- Administrative konsekvenser for borgerne
- Forholdet til EU-retten

En effektiv måde at *forebygge* grænsehindringer vil være, at optage yderligere et punkt i vejledningen om god lovkvalitet, navnlig et punkt om de *økonomiske og administrative konsekvenser for Rigsfællesskabet*. I modsætning til i dag, hvor der ryddes op i grænsehindringer efterfølgende, ville man således komme problemerne i forkøbet, da hindringer, som dem der er beskrevet i nærværende notat, ikke ville nå igennem lovgivningsprocessen.

Lovgrundlag:

Der eksisterer for så vidt ikke noget lovgrundlag. Man har imidlertid vejledning nr. 9801 af 03/06/2005 at gå efter, og denne kan til enhver tid ændres af justitsministeren.

Baggrund:

Mens visse grænsehindringer er mindre alvorlige, er andre væsentlige. Væsentlige grænsehindringer koster, og det gør de typisk for personer fra de nederste samfundslag. Som eksempel herpå kan nævnes indførelsen af optjeningsprincippet i dansk ret i 2012, som alene det første halve år var med til at afskære visse enlige forsørgere fra Grønland og Færøerne fra retten til op til omkring 50.000 kroner.

2. Personnummer

Denne grænsehindring kan løses i Danmark.

Løsningsforslag:

Økonomi- og Indenrigsministeren foreslås at gøre brug af den allerede eksisterende hjemmel til at fravige CPR-lovens almindelige bestemmelser, således at borgere bosiddende i alle dele af Riget kan tildeles personnummer, herunder også færinger bosiddende på Færøerne. Det foreslås endvidere, at et færøsk persons-nummer skal give adgang til dansk CPR-nummer via en skriftlig ansøgning og at der dermed ikke skal være krav om fysisk opmøde på borgerservice i Danmark.

Lovgrundlag:

Personnummer eller såkaldt CPR-nummer tildeles enhver, der folkeregistreres i Danmark på grund af fødsel eller tilflytning fra udlandet.¹ Derudover tildeles også CPR-nummer til enhver, der inddrages under ATP eller er påkrævet CPR-nummer af danske skattemyndigheder. CPR-loven giver Økonomi- og Indenrigsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler for undtagelser til betingelserne for tildeling af CPR-nummer.²

Baggrund:

Færinger bosat på Færøerne oplever manglende CPR-nummer som en væsentlig hindring i forbindelse med grænseoverskridende aktiviteter i og flytning til Danmark. Formålet med CPR-nummeret er at sikre sikker identifikation af borgerne.³ Med det manglende CPR-nummer opstår der en situation, hvor offentlige myndigheder i Danmark ikke er i stand til at identificere danske statsborgere bosiddende i Riget. Borgere skal ved henvendelse til offentlige myndigheder i Danmark opgive deres CPR-nummer ved nærmest hver en lejlighed. Alt fra akuttelefonopkald til lægevagten til ventelister til børneinstitutioner forudsætter CPR-nummer.

Indførelsen af den digitale signatur NemID medfører yderligere udfordringer. Det, der før i visse tilfælde kunne afhjælpes med en telefonsamtale eller e-post til den danske myndighed, er afløst af et krav om NemID, der forudsætter, at brugeren tillige er indehaver af et CPR-nummer.

Eksempel 1: Statens Uddannelsesstøtte

Ansøgning om Statens Uddannelsesstipendie sker via NemID. Styrelsen for videregående uddannelser tilbyder en særlig ansøgningsprocedure om SU-stipendie til danske statsborgere uden CPR-nummer. Styrelsen kan foranledige, at der gives CPR-nummer til den studerende bosat i udlandet, således at der derefter kan udstedes NemID. Dette er en udmærket procedure, der i udgangspunktet bør sikre, at fx færøske gymnasieelever bosiddende på Færøerne kan søge om SU-stipendie til start på et uddannelsessted i Danmark efter sommerferien. Det er ofte ikke muligt for færinger at tage kontakt til Styrelsen i god tid, idet de studerende i langt de fleste tilfælde først modtager brev om optagelse fra uddannelsesstedet ultimo juli med studiestart i august/september. Styrelsen løfter i perioden omkring studiestart en stor arbejdsbyrde, og sagsbehandlingstiden er derfor lang. Resultatet af dette er, at der i flere tilfælde går måneder, før færøske studerende modtager SU-stipendiet, hvilket endvidere kan give økonomiske problemer pga. manglende indtægt.

Derfor vælger flere at anvende den mere simple almindelige ansøgningsprocedure, hvorefter der meldes flytning til tilflytterkommunen i Danmark, der derefter sørger for CPR-nummer og NemID efter de

¹ Lov om Det Centrale Personregister § 3, stk. 1, nr. 1

² Ibid § 3, stk. 6

³ Vejledning om folkeregistrering, VEJ nr. 9273 af 14/06/2013

almindelige regler. Men også denne procedure trækker tit i langdrag, hvorfor studerende færinger kan gå i måneder uden at modtage deres SU-stipendie. Når SU-stipendiet endelig udbetales, udbetales også stipendie for ventetiden, hvorfor der ikke sker noget reelt formuetab, men derimod en forsinkelse. Den forsinkede udbetaling er især en hindring for de ressourcetsvage, idet de ikke har et forsørgelsesgrundlag i ventetiden og dermed reel er afskåret fra at tage en uddannelse.

Ændring i reglerne vil ikke medføre, at færinger får udbetalt et højere beløb. Blot vil ændringen sikre, at også de ressourcetsvage får udbetalt deres SU-stipendie i rimelig tid, samtidig som med deres danske medstuderende får stipendie udbetalt.

Eksempel 2: Pladsanvisning til børnepasning

Siden 1. december 2012 har forældre skullet skrive deres barn på venteliste til danske børnepasningsinstitutioner via digital pladsanvisning. Dette forudsætter CPR-nummer. Færøske forældre bosiddende på Færøerne er dermed afskåret fra at skrive deres barn på venteliste til danske børnepasningsinstitutioner. Ved flytning til Danmark medfører denne hindring, at det ene forælder, oftest moderen, ikke kan deltage aktivt på arbejdsmarkedet den første tid efter tilflytningen. Dette rammer alle færøske familier, der dermed kun har en erhvervsindtægtskilde, men hindringen rammer især enlige forsørgere, der dermed reel ikke får adgang til det danske arbejdsmarked.

Ændringen vil ikke medføre, at færinger modtager flere tilbud eller børnepasningsydelser. Blot vil ændringen give forældre mulighed for at skrive barnet på venteliste, allerede mens de fortsat er bosiddende på Færøerne, således at der med højere sandsynlighed ville være et børnepasningstilbud til dem ved flytning til Danmark.

Eksempel 3: Adgang til lægevagten

Ved opkald til lægevagten skal brugeren indtaste sit CPR-nummer, inden man kan stilles videre til lægen. Danmark er en yndet rejsedestination blandt færinger, og flere ejer sommerhuse og helårsboliger i Danmark. Hvis uheldet er ude, har færinger under kortere ophold i Danmark således ikke adgang til lægelig rådgivning eller hjælp fra lægevagten.

Ændringen vil ikke medføre, at lægevagten skal yde hjælp til uberettigede. Blot vil ændringen medføre, at færinger, berettigede til lægelig råd og hjælp, vil kunne få adgang til denne.

3. Førerkort

Denne grænsehindring kan løses i Danmark.

Løsningsforslag:

Det Europæiske Råd og EU Parlamentet i forening er undervejs med en ændring i de relevante forskrifter, der kan tillade en undtagelse for territorier i medlemslandene, hvor EU lovgivning ikke finder anvendelse. Ændringerne forventes vedtaget i starten af 2014, hvorefter Justitsministeren foreslås at gøre brug af undtagelsen, således at førerkort mv. kan udstedes til førere bosiddende på Færøerne.

Lovgrundlag:

Bus- og lastbilchauffører anvender et særligt apparat, tachograf, til at registrere køre- og hviletid. Der udstedes et såkaldt førerkort til føreren af motorkøretøjet, som indlæses i tachografen. Derudover udstedes kort til værkstedet, vognmandsfirmaet og kontrolmyndigheder. Danske myndigheder udsteder

alene førerkort til førere bosiddende i Danmark, jf. bekendtgørelse om udstedelse af fartskriverkort, jf. Art. 14, stk. 3, litra a i kontrolapparatforordningen (EC 3821/85).

Baggrund:

De særlige færøske forhold tilsiger ikke særlig lovgivning for køre- og hviletid. Ø-landskabet og de korte vejstrækninger på Færøerne gør sådanne foranstaltninger i sagens natur unødvendige. Førere skal under alle omstændigheder, og ønsker også, at følge EU lovgivning om køre- og hviletid, når de færdes i EU-området. Det manglende førerkort udgør dog et problem, idet førerne således ikke har mulighed for at registrere køre- og hviletid med tachografen, som myndighederne i Danmark og EU landene kræver det. Førere bosiddende på Færøerne er således afskåret fra adgang til at efterleve reglerne.

Ændringen vil ikke medføre at slække kravene til selve køre- og hviletiden. Blot vil ændringen sikre, at førere bosiddende på Færøerne får mulighed for at registrere deres køre- og hviletid.

4. Kørekort

Denne grænsebinding kan løses i Danmark.

Løsningsforslag:

Det foreslås ændring i loven således, at når et færøsk kørekort opfylder kravene til et dansk kørekort, så sidestilles dette med at opfylde kravene til et internationalt kørekort. Således at der slippes for en dobbelt ansøgning for færinger, der gerne vil have internationalt kørekort.

Lovgrundlag:

§118 i kørekort bekendtgørelsen stk 1. Nr 12 af 10.01.2013 siger "Et færøsk kørekort sidestilles i enhver henseende med et dansk kørekort og giver indehaveren ret til at føre samme køretøjer i Danmark, som det berettiger til at føre på Færøerne i den i kørekortet angivne gyldighedsperiode, medmindre denne er længere end til indehaverens fyldte 70. år. " Yderligere fremgår det af §88, stk 4. at "Internationalt kørekort kan kun udstedes til en person, der er i besiddelse af et gyldigt dansk kørekort, og kan kun omfatte motorkøretøjer af samme art som det danske kørekort."

Baggrund:

Færinger kan kun få udstedt et internationalt kørekort, med et gyldigt dansk kørekort. Så når en færinger – med færøsk kørekort - ønsker internationalt kørekort, så skal vedkommende først søge om dansk kørekort, for siden at skulle hele møllen igennem igen for at få udstedt et internationalt kørekort. Dermed skal det færøske kørekort først ombyttes til et dansk for siden at få et internationalt kørekort. Den eneste forskel er tid og princip. Færingen skal vente et par dage, indtil det danske kørekort er udstedt og modtaget, før der kan søges om internationalt kørekort.

5. Pensioner

Denne grænsebinding kan løses efter aftale mellem Færøerne og Danmark

Løsningsforslag: Færøske og danske skattemyndigheder indgår aftale om at gøre det muligt for færøske opsparende at flytte deres pension til Færøerne uden at være omfattet reglerne om disponering.

Baggrund:

Med skatteændringerne af kapitalpensioner på Færøerne fra 2012, blev det ikke længere muligt for færinger at spare op i danske pensionskasser. Dette har medført en efterspørgsel for at få samlet deres opsparinger i færøske pensionskasser.

Dette er dog ikke muligt, uden at opsparende kommer til miste en stor formue, idet at en stor del af opsparringen bliver tilbageholdt ifølge reglerne om disponering.

Grønlandsk fortilfælde:

Da der sidst i 90'erne blev oprettet et pensionsinstitut i Grønland, gjorde de grønlandske myndigheder en aftale med de danske skattemyndigheder om at grønlandske pensionsopsparende kunne flytte deres opsparinger til Grønland inden 31. des. 2007, uden at de skulle betale afgifter heraf.

Derfor ville det være ønskeligt med en lignende aftale mellem færøske og danske myndigheder, nu der på samme som i Grønland måde viser sig en lignende efterspørgsel på Færøerne for at flytte deres opsparinger hjem. De færøske myndigheder er blevet gjort opmærksomme på problemet.

Det er endvidere en besværlig procedure for færinger, der modtager krigspension.

6. Før tidspensioner

Denne grænsebinding skal løses efter aftale mellem Danmark og Færøerne

Løsningsforslag:

Foranledige en smidigere administrativ godkendelsesproces af lægeerklæringer og anden dokumentation udstedt af det færøske sundhedsvæsen. Dette kan sikre en hurtigere sagsbehandlingstid for færinger, der flytter til Danmark, og dermed skal ansøge om at blive tilkendt før tidspension på ny. Endvidere mulighed for sagsbehandling inden vedkommende flytter.

Lovgrundlag:

Kommunalbestyrelser i Danmark tilkender borgere før tidspension efter kap. 3 i pensionsloven.⁴ § 19 omhandler de forhold, der skal være fagligt dokumenteret, herunder § 19, stk. 2 der fastsætter, at kommunalbestyrelsen alene kan benytte sundhedsfaglig rådgivning fra den kliniske funktion i den region, kommunen ligger i, jf. §§ 25 b-c i Lov om ansvaret for ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Baggrund:

Færinger, der modtager før tidspension på Færøerne, oplever en yderst lang sagsbehandlingsproces, når de flytter til Danmark og ansøger om før tidspension i tilflytningskommunen. Det opleves som en

⁴ Lov om social pension §§ 16-21a

grænsehindring, at de ved flytning inden for Rigets grænser udover at skulle igennem en lang sagsbehandlingstid, skal indhente nye sundhedsfaglige vurderinger af deres helbredsmæssige tilstand. Vurderinger, som de i forvejen har indhentet fra det færøske sundhedsvæsen, når de har fået tilkendt førtidspension på Færøerne. Det færøske sundhedsvæsen består næsten udelukkende af sundhedspersonale uddannet ved danske uddannelsessteder, derudover må det sundhedsfaglige niveau i sin helhed vurderes at være på linje med danske standarder.

En undtagelse om at anerkende færøske sundhedsfaglige vurderinger vil lette sagsbehandlingstiden betydeligt, og gøre ansøgningsprocessen mere smidig. Ændringen vil ikke medføre, at færinger i højere grad vil få tilkendt førtidspension. Blot vil sagsbehandlingen blive smidigere.

7. Arbejdsløshedsdagpenge for nyuddannede (dimittendsats)

Denne grænsebinding kan løses efter aftale mellem Færøerne og Danmark

Løsningsforslag:

Aftalen mellem Danmark og Færøerne fra 1993 om koordinering af arbejdsløshedsforsikring foreslås revideret, så færinger, med dimittendsats i danske a-kasser, vil få mulighed for at være arbejdssøgende på Færøerne/i Grønland i et nærmere bestemt tidsrum, uden at miste retten til dimittendpengene. Derudover anbefales landsstyremanden på Færøerne at etablere en færøsk dimittendsats-ordning, så også danske statsborgere vil have mulighed for at rejse fra Færøerne til Danmark/Grønland, med det formål at søge arbejde, med færøsk dimittendsats i ryggen.

Lovgrundlag:

ALS-loven på Færøerne samt aftalen fra 1993 mellem Danmark og Færøerne om koordinering af arbejdsløshedsforsikring.

Baggrund:

Beregninger viser, at befolkningen på Færøerne, der i dag er ca. 48.000 mennesker, kommer ned under 42.000 om 30 år og 37.000 i 2052. Befolkningstallet er nedadgående. Dette er Færøernes absolut største udfordring, og det er kun naturligt at se på om og i hvilket omfang, Rigsfællesskabet kan være en del af løsningen på problemet.

Der eksisterer i dag en ordning inden for EØS- såvel som EU-regi, som giver arbejdsløse statsborgere mulighed for at tage danske dagpenge med i udlandet i op til tre måneder, hvis formålet med rejsen er arbejdssøgning i det andet land. Færinger og grønlændere har således ret til at tage dimittendsatsen fra de danske a-kasser med sig til hele EU samt EØS-landene – herunder Norge og Island – men ikke til deres respektive hjemlande: Grønland og Færøerne.

En tilsvarende ordning, der giver færøske statsborgere mulighed for at tage dimittendsatsen med til Færøerne, kunne være med til at sikre, at flere af de færøske studerende vælger at flytte tilbage til øerne efter afsluttet uddannelse i Danmark, hvilket ville afhjælpe problemet med den negative befolkningsvækst, som man i øjeblikket oplever på Færøerne.

Den foreslåede løsning vil ikke påføre danske A-kasser merudgifter.

8. Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU)

Denne grænsebinding er opstået, da færøske arbejdsgivere ikke betaler i AMU-puljen.

Lovgrundlag:

"Personer, der ikke opfylder betingelserne i § 9 i bekendtgørelse nr. 724 af 21. juni 2013 om arbejdsmarkedsuddannelser, men har enten fast bopæl eller reel og faktisk beskæftigelse på Færøerne eller i Grønland, har adgang til arbejdsmarkedsuddannelse og individuel kompetencevurdering mod fuld deltagerbetaling som fastsat i bekendtgørelse om åben uddannelse og tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser m.v."

Baggrund:

Arbejdstagere på Færøerne har ikke mulighed for gratis deltagelse i arbejdsmarkedsuddannelser i Danmark, da de færøske arbejdsgivere ikke betaler i AMU-puljen. Det har før været muligt for færinger at deltage i disse, men da færøske arbejdsgivere ikke længere betaler i AMU-puljen og dermed skal betale for deltagelse, er der meget få arbejdstagere, der rent faktisk tager disse kurser.

9. Handikappede med støtte til bil

Denne grænsebinding kan løses i Danmark og på Færøerne

Løsningsforslag:

Det kunne lette om processen, hvis der blev åbnet op for forhåndsgodkendelse af støtte til bil, for personer med handicap.

Lovgrundlag:

Det er især kombinationen af sociallovgivningen og registreringsafgifter, der giver problemer i disse sager. Endvidere er det forskelligt hvordan de forskellige kommuner arbejder ud fra disse.

Baggrund:

At en person med handicap får bevilliget en bil på Færøerne, betyder ikke, at samme vedkommende vil få den bevilliget i Danmark – eller omvendt. Det giver mange problemer, hvis f.eks. en ung med handicap, der har en fået tilkendt støtte til bil, skal flytte til Danmark for at studere. Det er både afgiftsmæssigt, lån ydet til bilen og at der skal søges på ny efter danske regler.

10. Optjente feriedagpenge

Denne grænsebinding kan løses i Danmark

Forslag:

Efter gældende ret kan man ikke modtage udbetalinger fra en dansk a-kasse, hvis man ikke samtidig er boende i Danmark. Der må således en lovændring til, før man kan få udbetalt de feriedagpenge, man har optjent ret til i en dansk a-kasse, i forbindelse med flytning til Færøerne.

Lovgrundlag:

Den danske lovgivning omkring arbejdsløshedsforsikring.

Baggrund:

Optjente feriedagpenge i en dansk a-kasse mistes, når en person flytter til Færøerne. Personer, der har optjent feriedagpenge i Danmark og som er i arbejde, må således holde det første års ferie uden løn eller dagpenge. Hvis vedkommende er *arbejdsløs* på Færøerne, er det derimod muligt at holde ferie med arbejdsløshedsunderstøttelse.

Med andre ord overføres retten til selve arbejdsløshedsunderstøttelsen, mens det samme ikke er gældende for så vidt angår retten til de optjente feriedagpenge.

11. Dobbelt social sikring

Denne grænsehindring kan løses på Færøerne

Løsningsforslag:

Ændring af færøsk skattelovgivning eller praksis, så den kommer i overensstemmelse med retstilstanden i de øvrige nordiske lande.

Lovgrundlag:

Den færøske skattelovgivning og administrativ praksis på området.

Baggrund:

Færøske institutioner, som administrerer lovgivning, der er omfattet af konventionen om social sikring, har forskellig opfattelse af sammenhængen mellem konvention og national lovgivning.

Der er eksempler på færingere, der arbejder i Norge og dermed i henhold til konventionen er omfattet af social forsikring i arbejdslandet. Disse bliver, på trods af konventionen, fortsat pålagt at betale i en tilsvarende fond i hjemlandet, da alle med fast bopæl på øerne, ifølge national lovgivning, er forpligtet til at betale i den sociale fond. Dermed sker der en dobbeltbeskatning af visse borgere. Selvom man ikke har at gøre med store beløb, er der tale om en principiel sag.

12. Husdyr til Færøerne

Denne grænsehindring kan løses på Færøerne

Baggrund:

Der er meget hårde krav, hvis man ønsker at medbringe husdyr til Færøerne, f.eks. i forbindelse med ferie.

13. Indregistrering af biler

Denne grænsehindring kan løses på Færøerne og Danmark

Baggrund:

I dag kan man medbringe sin bil til Danmark i op til 3 år, inden der kræves indregistrering af bilen i Danmark. Der sættes spørgsmålstegn ved, hvorfor grænsen er sat til 3 år, da rigtig mange færinger tager en længerevarende uddannelse i Danmark.